

ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

ПРОГРАМА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛЕН МЕНИДЖМЪНТ“
ОКС „БАКАЛАВЪР“

1. Функции на държавата. Социалната функция на съвременната държава. Понятието „социална държава“.
2. Мястото на правото сред останалите социални регулатори. Правни, обичайни, религиозни, морални норми – съпоставка.
3. Субекти на правото. Правоспособност, дееспособност, деликтоспособност. Юридическа отговорност.
4. Емоционално и социално развитие в ранното детство. Способности за учене. Последователност на моторното развитие. Развитие на привързаността. Ефекти от ранното отделяне на детето. Индивидуални различия в умственото развитие през периода на средното детство. Особенности на емоционалното развитие. Характерни особености в емоционално-социалното развитие през юношеството. Проблеми в развитието: депресия, самоубийство, отклоняващо се поведение.
5. Промени в структурата на мисленето в периода на ранна зряла възраст. Теории за психосоциалното развитие в ранна зряла възраст. Промени в умствените способности в периода на средна зряла възраст. Фактори, влияещи върху психичното благополучие. Психосоциално развитие в късната зрялост. Индивидуални различия в психичното благополучие.
6. Отношения между родители и деца. Произход. Припознаване. Настойничество и попечителство.
7. Компетентност на Европейския съюз в социалната сфера. Области, регулирани от европейското законодателство.
8. Права и задължения на родителите по отношение личността и имуществото на децата. Ограничаване на родителските права. Лишаване от родителски права.
9. Социология на семейството - тенденции и насоки в изследванията на семейството през XXI век. Типове семейства въз основа на структурата. Социодемографските характеристики на съвременното българско семейство.
10. Социално отклонение и социален контрол. Нарушение и престъпление. Биологически и психологически теории за отклонението. Социологически обяснения за отклоняващото се поведение.
11. Първични и директни методи в социалната работа, свързани с пряката намеса на социалния работник.: социална работа по случай; социална работа с групи, социална работа с общности. Дефиниция, специфика, области на приложение.
12. Косвени методи в социалната работа, прилагани на вторичните нива - изследвания в социалната работа, административна социална работа, социално действие.
13. Права на детето. Специализирани органи за закрила на детето. Мерки за закрила на детето - основания за предоставяне и прекратяване.
14. Условия и ред за осъществяване на мерки за предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в институции, както и за тяхната реинтеграция.

15. Приемна грижа. Условия и ред за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях. Наблюдаване на приемната грижа.
16. Осиновяване. Видове осиновяване. Условия за осиновяване. Условия за вписване в регионалните регистри на деца за пълно осиновяване. Национална електронна информационна система за децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване. Специални мерки за осиновяване на дете със здравословен проблем, специални нужди или на възраст над седем години. Особени правила при международно осиновяване.
17. Действие на осиновяването. Прекратяване на осиновяването. Основание. Прекратяване на осиновяването при смърт на осиновителя.
18. Политика за интеграция на хората с увреждания. Цели и приоритети на Националната стратегия за хората с увреждания. План за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания.
19. Форми на домашно насилие, установяване, последици. Разпространение на насилието върху деца, жени и мъже в България. Доставчици на социални услуги за лица, пострадали от домашно насилие – примери, видове услуги, условия за ползване.
20. Социално подпомагане. Същност, основни принципи, функции и правна уредба. Органи на социалното подпомагане.
21. Социални помощи. Същност и функции. Месечни, целеви и еднократни социални помощи. Условия за достъп и процедура по отпускането им.
22. Подпомагане на хора с увреждания. Месечна финансова подкрепа, целеви помощи и помощи, съобразно степента на увреждането. Условия за достъп и процедура по отпускането им.
23. Здравно осигуряване – същност, видове, принципи и обхват. Модели на здравноосигурителни системи.
24. Социална политика. Същност, субект и обект, основни методи. Секторни социални политики.
25. Социална политика по доходите и за ограничаване на бедността. Типове бедност и методи за измерване на бедността.
26. Същност на системата за социално осигуряване. Основни принципи на организация. Социална сигурност. Защитни социални мрежи.
27. Социална политика за насърчаване на заетостта и ограничаване на безработицата. Програми за алтернативна заетост. Обслужване на безработни лица.
28. Същност на социалните услуги. Класификация и профилиране на социалните услуги. Индивидуален подход при предоставяне на социалните услуги.
29. Доставчици на социални услуги. Лицензиране на доставчиците на социални услуги. Планиране и финансиране на социалните услуги.
30. Предоставяне на социални услуги – общи правила. Насочване, оценка на потребностите и индивидуален план за подкрепа.
31. Контрол на предоставянето и мониторинг по спазване на стандартите за качество на социалните услуги. Контрол и мониторинг от доставчика, от общината и от Агенция за качество на социалните услуги. Последици от контролната дейност.

32. Социалнопсихологически теории за групите – същност, видове, групова динамика, междугрупови отношения.
33. Обучение и социализация в организацията. Основни методи за социализация в организацията. Ключови форми на обучение в организацията.
34. Мотивация и удовлетвореност от трудовата дейност. Съдържателни и процесуални теории за мотивацията. Източници на удовлетворение в организацията.
35. Психопатология на личността в детско юношеската възраст. Специфика и диагностика на разстройствата в психичното развитие, поведенчески и емоционални разстройства с начало, типично за детството и юношеството.

ЛИТЕРАТУРА:

ОСНОВНА:

1. Закон за социалното подпомагане – ДВ, бр.56/19.05.1998 и изменения
2. Закон за хората с увреждания – Обн. ДВ бр. 105 / 18.12.2018 и изменения
3. Закон за семейните помощи за деца – ДВ, бр. 32/29.03.2002 и изменения
4. ЗАКОН за социалните услуги Обн., ДВ, бр. 24 от 22.03.2019 г
5. ЗАКОН за закрила на детето Обн., ДВ, бр. 48 от 13.06.2000 г
6. УСТРОЙСТВЕН ПРАВИЛНИК на Агенцията за качеството на социалните услуги Приет с ПМС № 220 от 18.08.2020 г., обн., ДВ, бр. 75 от 25.08.2020 г.
7. ПРАВИЛНИК за прилагане на Закона за социалните услуги Приет с ПМС № 306 от 9.11.2020 г., обн., ДВ, бр. 98 от 17.11.2020 г
8. НАРЕДБА за планирането на социалните услуги Приета с ПМС № 133 от 6.04.2021 г., обн., ДВ, бр. 29 от 9.04.2021 г.
9. НАРЕДБА ЗА КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ Приета с ПМС № 135 от 22.06.2022 г. Обн. ДВ. бр.48 от 28 Юни 2022г., о
10. Регламенти № 883/2004 и № 987/2009
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=bg>
11. Консолидирани текстове на Договора за Европейския съюз и Договора за функциониране на Европейския съюз. – В: Официален вестник на ЕС, С115, 9 май
12. Дачев, Л. Учение за държавата. Свида, Русе, 2008
13. Желева, М. Държавната власт и общественият интерес. Стено, Варна, 2009
14. Радев, Д. Обща теория на правото. Лик, С., 2010
15. Дюкенджиев, Георги. Контрол и управление на качеството, С., 2012.
16. Петров, Тошко. Системи за стандартизация на социалните услуги използвани в ЕС. Сравнителен анализ, Габрово, доклад.
17. Векова, Людмила. Социалните услуги в България – законови промени, развитие и предизвикателства, Шумен, доклад, достъпен на <http://conference-pf.shu.bg/files/2020/dokladi/l-p-vekova.pdf>
18. Шишманова, Пенка, на <https://dlib.unisvishtov.bg/bitstream/handle/10610/4435/368d7648315336529d22652fda345c87.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Евелина Парашкевова, Елица Лазарова, Мариела Стоянова, Борислава Славова-Петкова, Стратегическо планиране на социалните услуги – състояние и перспективи, Алманах научни изследвания, Том 29, 2021, Свищов, достъпен на

<https://dlib.unisvishtov.bg/bitstream/handle/10610/4435/368d7648315336529d22652fda345c87.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

19. Ригио Р. Въведение в индустриалната / организационната психология. С. Изд. ИК "Дилок", 2006.
20. Колев, К, Попов, М. Организация на здравеопазването в България, УИ "Д. Ценов", Свищов, 2002.
21. Петров, Т. Наръчник по социална политика, ТУ-Варна, 2014 г.
22. С т о я н о в, В. Човекът в организацията (Психологичен анализ) Изд. „Психо”, 2008.
23. М о с к о в и ч и, С. и ко. Социална психология, Изд. „Дамян Яков”, 2006.
24. Сиймън Дж., Кенрик Д. (1998) Психология, Изд. къща “Планета – 3”.
25. Ригио Р. (2006) Въведение в индустриалната / организационната психология. Изд. ДИЛОК, София.
26. Бърк, Л. (2012) Изследване на развитието през жизнения цикъл. Изд. Дилок
27. Паризов, П., Сотирова, В. (2012). Методи в социалната работа. ЮЗУ "Неофит Рилски".
28. Тодорова, Елка. (2010) Поглед към социологията на модерното общество. УИ „Стопанство“ София
29. Томова Ил., Оценка на правителствените мерки за редуциране на социалното изключване на ромите. В: Население, 1-2, 2010 (126 -147).
30. Христов, Ст. (2013) Неравенството в България – динамика, сравнителен анализ и причини. Изд. Институт за пазарна икономика.
31. Mohinuddin (2017) Methods of Social Work. Social Work Education Center. <https://socialworkeducationbd.blogspot.com/2017/08/methods-of-social-work.html>
32. Милушева Т. (2014) Прилагане на мотивационни методи в социалната работа с младежи с девиантно поведение. Списание на Софийския университет за образователни изследвания, 2014/1. https://journal.e-center.uni-sofia.bg/site/wp-content/uploads/downloads/2014/04/T.Milusheva_SUJER_2014_1_ED1.pdf
33. Вълчев, Даниел. Лекции по Обща теория на държавата. Сиела, 2013.
34. Вълчев, Д. Лекции по Обща теория на правото. Ч. I, II. Сиела, 2016, 2019.
35. Давидова-Пенева, Фани. Как да осиновим дете в България - стъпка по стъпка. Сиела, 2012
36. Димитрова, Галина. Прекратяване на осиновяването по българското семейно право. УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2014.
37. Ненова, Л. Семейно право. Книга първа. Трето основно преработено и допълнено издание; Книга втора. Софи-Р, С., 2010
38. Попова, Жасмин. Право на Европейския съюз. Четвърто основно преработено и допълнено издание. Сиби, 2020
39. Шопов, Ангел /съст./ Семейните отношения в променящия се свят. Сиби, 2014
40. Марков, Методи. Семейно и наследствено право. Помагало. Сиби, С., 2014
41. Капачо, Дж. Т., Фребър, Л. А. (2015) Откриване на психологията, С., Изток-Запад.
42. Московичи, С. и колектив. Социална психология, С. „Дамян Яков”, 2006.
43. Ригио Р. (2006) Въведение в индустриалната / организационната психология. Изд. ДИЛОК, София.

44. Стоянов, В. (2014) Организационна психология. Съвременни ракурси. УИ ВСУ "Черноризец Храбър", Варна.
45. Тръл, Т., (2016) Принстайн, М. Клинична психология, С., Изток – Запад.

ДОПЪЛНИТЕЛНА:

1. Шулман, Л. Изкуството да се помага. София, 1994.
2. Врачовски, Д. Будава, С. Кръстителски, И. Здравно осигурителни системи и финансиране на здравеопазването. УИ "Д. Ценов", Свищов, 2003
3. Джонев, С. Социална психология т. 1-5. Софи-Р, 2006.

Програмата за Държавен изпит за спец. СМ е приета от КС на катедра СПН с Протокол № 12 / 15.03.2023 год.